

vesilaisissa tai sen perusteluissa on ennenaikaista viitata vesihuoltolain nojalla annettavaan asetukseen.

Vesihuoltolaitoksen tarpeisiin tapahtuvan vedenoton luvanvaraisuus

Poiketen muista vedenottotarpeista, vesihuoltolaitoksen tarpeisiin tapahtuva veden otto olisi aina luvanvaraista lakiehdotuksen 3 luvun 3 §:n mukaan riippumatta otettavista määristä. Luvanvaraisuutta perustellaan yleisellä edulla ja ennakovalvonnan tarpeellisuudella. Ennakovalvonta ja laadun tarkkailu on kuitenkin järjestetty terveydensuojelulain nojalla, jonka piiriin se luontevasti kuuluu, joten vesihuoltolaitosten vedenottoa ei tule asettaa luvantarpeen suhteen vesilaisissa eri asemaan kuin muita vastaavia vedenottajia. Vesihuoltolaitoksilla on jo muun lainsäädännön nojalla tarkempi kontrolli vedenotossa kuin muilla toimijoilla.

Luvan määrääminen raukeamaan

Vesilakiehdotuksen 3 luvun 24 §:ssä säädettäisiin sellaisista tilanteista, että lupaviranomainen voisi määrätä hakemuksesta luvan raukeamaan. Pykälän perusteluissa avataan hyvin sellaisia tilanteita, joissa luvan määrääminen raukeamaan voisi tulla kysymykseen.

Luvan pysyvyys on toiminnan jatkuvuuden edellytys ja siihen ei tulisi antaa ulkopuolisille mahdollisuutta puuttua luvanhaltijan tahdon vastaisesti. Silti luvan ehtoja tulee voida jonkin verran tarkistaa, kun siihen on perusteltua syytä.

Luvan määrääminen raukeamaan tarkoittaisi sen lakkauttamista kokonaan. Vesi- ja viemärlaitosyhdistys katsoo, että mahdollisuus saada lupa raukeamaan tulisi rajata luvanhaltijan hakemukseen tai suostumukseen.

Vesilakiehdotuksen 3 luvun 24 §:n 2 kohdassa viitataan siihen, että lupaviranomainen voisi hakemuksesta määrätä luvan raukeamaan, jos hanke on menettänyt alkuperäisen merkityksensä. Tällainen edellytys on käytännössä tulkinnanvarainen ja saattaisi johtaa siihen, että myös tarpeellisia lupia lakkautettaisiin. Perusteluissa viitataan mm. hankkeen hyötyalueen käyttötarkoituksen muuttumiseen, mikä on vaikeasti määriteltävissä. Esimerkiksi vedenoton ja johtamisen kannalta luvan pysyvyys on olennaista, koska veden johtamista varten tarvittavat rakenteet ovat pitkäaikaisia, samoin vesihuoltolaitoksen asiakassuhteet. Vedenottohankkeissa saattaa tapahtua ajan kuluessa muutoksia, mikä ei välttämättä tarkoita luvan tarpeen vähentymistä.

Luvan lakkaamiseen liittyy myös käyttöoikeuksien lakkaaminen. Luvassa on voitu antaa oikeus sijoittaa laitteita toisen alueelle. Niistä on myös maksettu korvaukset ja alueen maankäyttö on suunniteltu niiden mukaan.

Lisäksi luvan ja käyttöoikeuksien voimassapysyminen voi olla tärkeää esimerkiksi mahdollisten poikkeuksellisten vedenottotilanteiden varalta. Lakiehdotuksen 3 luvun 8 §:ssä otetaan huomioon, että vesihuoltolaitoksen varavedenottoa varten tarvitaan mahdollisuus olla asettamatta luvassa määräaikaa hankkeen toteuttamiselle tai toteuttamiseen ryhtymiselle. Tällaisen luvan pysyvyyttä ei tule heikentää siten, että toisaalla laissa annettaisiin mahdollisuus saada lupa raukeamaan.

Vedenottamon suoja-alueen määrääminen

Lakiehdotuksen 4 luvun 11 §:n mukaan esityksen tai hakemuksen suoja-alueen perustamisesta voisi hankkeesta vastaavan ohella tehdä myös valvontaviranomainen tai asianosainen. Vedenottamon suoja-alueella on maankäyttöä koskevia rajoituksia, joista voi seurata korvausvelvollisuus. Lakiehdotuksen mukaan korvausvelvollisuus olisi vedenottamon omistajalla tai haltijalla. Säännös on ongelmallinen ja sotii sitä periaatetta vastaan, että pilaavaa toimintaa harjoittavan tulisi vastata toimintansa kustannuksista.

Lisäksi 11 §:ssä todetaan, että ”suoja-alue voidaan määrätä, jos alueen käyttöä on tarpeen rajoittaa veden laadun tai pohjavesiesiintymän antoisuuden turvaamiseksi.” Vaikka vedenoton turvaaminen onkin lähtökohtana 12 §:n mukaan, niin edellä 11 §:ssä sanottu voi johtaa siihen, että suojaluokkien perustamista haetaan vesienhoidollisista syistä, vaikka vedenoton näkökulmasta ei olisi tarvetta suojaluokkien perustamiselle. Näin ollen vesihuoltolaitoksen asiakkaat joutuisivat maksajiksi aiheuttamisperiaatteen vastaisesti.

Lakiehdotuksen 4 luvun 11 §:n 3 momentissa säädettäisiin suojaluokkien perustamista koskevan päätöksen noudattamisesta muutoksenhausta huolimatta. Perusteluissa todetaan, että tällä esitettäisiin mahdollisuus käyttää muutoksenhakua määräysten voimaantulon lykkäämiseen. Vesi- ja viemäriulaitosyhdistys katsoo, että vastaavasti silloin, kun on haettu suojaluokkien perustamista, mutta viranomaisella on päätetty, että sitä ei määrätä, mahdollinen valitus ei saisi estää vedenoton aloittamista.

Kuten vuonna 2004 antamassaan lausunnossa, Vesi- ja viemäriulaitosyhdistys katsoo, että suojaluokkien perustamisen aloiteoikeutta ei tule laajentaa voimassaolevasta laista.

Johtojen sijoittaminen

Vesi- ja viemäriulaitosyhdistys pitää tarkoituksenmukaisena työryhmän ehdotusta siitä, että vedenottoluvan yhteydessä voitaisiin päättää myös vesijohtojen sijoittamisesta, mutta sijoittaminen perustuisi muuten maankäyttö- ja rakennuslakiin. Lisäksi on tärkeää, että sijoittamisesta voidaan edelleen sopia. Vesi- ja viemäriulaitosyhdistys katsoo, että sekä vesijohtojen että viemärijohtojen sijoittamisesta tulisi menetellä pääasiassa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. Silloin, kun vesi- ja viemärijohtot sijoitetaan samaan kaivantoon, molempien sijoittamisesta tulisi voida päättää myös vedenottoluvan yhteydessä, kuten lakiehdotuksessa nyt esitetäänkin.

Useamman kunnan alueelle sijoitettavan vesijohtojen sijoittamisesta tulisi päättää ensisijaisesti ympäristölupavirastossa. Lakiesityksen perustelut näyttävät olevan useamman kunnan alueelle sijoitettavan johdon osalta ristiriidassa pykälän kanssa.

Maankäyttö- ja rakennuslain 161 § koskee sekä vesi- että viemärijohtojen ja niihin liittyvien laitteiden sijoittamista. Maankäyttö- ja rakennuslain muutosehdotuksen (161 a §) ensimmäisessä kappaleessa viitataan vedenjohtojen ja johtoon liittyvien vähäisten rakennelmien sijoittamiseen, jos sijoittamisesta ei ole päätetty vesilain mukaisessa vedenottoa koskevassa lupapäätöksessä. Siinä ei kuitenkaan mainita viemäriä. Viemäriin mainitseminen on tarpeen, koska on tilanteita, että viemäriä ei sijoiteta samanaikaisesti vesijohtojen kanssa vesilain 4 luvun 8 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tavalla. Viemäristä sanotaan myös voimassa olevan maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n 4 momentissa, mutta sitä ehdotetaan kumottavaksi.

Jotta ei syntyisi epäselvyyttä, että maankäyttö- ja rakennuslain sijoittamissäännös koskee edelleen myös viemäriä, ehdotettu maankäyttö- ja rakennuslain 161 a §:n 1 momentti olisi syytä kirjoittaa esimerkiksi seuraavasti:

Vesijohtojen tai viemäriin sekä vesilain 4 luvun 8 §:n 3 momentissa tarkoitettujen johtojen, laitteiden ja rakennelmien sijoittamiseen maa-alueella sovelletaan, mitä 161 §:ssä on säädetty, jos sijoittamisesta ei ole päätetty vesilain mukaisessa vedenottoa koskevassa lupapäätöksessä. Asian ratkaisee kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Määräys viemäriputkesta

Ympäristönsuojelulakiehdotuksen 49 §:n mukaan ympäristöluvassa on tarvittaessa vesilain mukaisesti määrättävä viemäriputken rakentamisesta ja sitä varten tarvittavasta käyttöoikeudesta. Säännöksessä viitataan vesilain 3 lukuun. Lisäksi vahingon, haitan ja muun edunmennyksen korvaamiseen sovellettaisiin vesilain 13 lukua. Vesi- ja viemärilaitosyhdistys kiinnittää huomiota säännöksen viimeiseen virkkeeseen, jossa todetaan, että ”käyttöoikeuteen sovelletaan vesilain 2 luvun 11 §:ää ja 17 lukua.” Sama viittaus on ympäristönsuojelulakiehdotuksen 48 §:n 2 momentissa.

Lakiehdotuksen 17 luvussa säädetään käyttöoikeuksista ja viitataan niiden korvaamisen osalta 13 lukuun. Lisäksi 2 luvun 11 §:ssä säädetään oikeuden myöntämisestä toisen alueeseen. Vesi- ja viemärilaitosyhdistys toteaa, että viemäriputken tai johtojen tai muiden laitteiden korvauksia ei tule kytkeä käyttöoikeuksiin, vaan sen sijaan vahingon ja haitan aiheutumiseen.

Pohjaveden ottomahdollisuuden perustuvan lisäarvon korvaaminen

Korvauksia koskevan 13 luvun 9 §:n lopussa on todettu, että ” Käyttöoikeudesta suoritettava korvausta määrättäessä on otettava huomioon myös pohjaveden ottomahdollisuuden perustuva maan lisäarvo”. Säännös voi aiheuttaa kiistaa korvauksen määrästä ja tärkeän hankkeen viivästyistä.

Lakiehdotuksen 4 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan vesialueen omistaja saa ottaa ilman ympäristöviraston lupaa pintavettä tavanomaista kiinteistökohtaista talouttaan varten. Edellä sanottu koskee säännöksen 3 momentin mukaan soveltuvin osin myös alueen omistajan ja haltijan oikeutta ottaa pohjavettä. Sen sijaan vesihuoltolaitoksen vedenottaminen on aina luvanvaraista 3 luvun 3 §:n 2 momentin mukaan. Siksi Vesi- ja viemärilaitosyhdistys katsoo, että 13 luvun 9 §:ssä voitaisiin säätää paremminkin ”pohjaveden *ottamiseen kiinteistökohtaista taloutta varten* perustuvasta maan lisäarvon korvaamisesta”.

Rauno Piippo
toimitusjohtaja

Anneli Tiainen
lakiasian päällikkö